

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen mei – juli 2015

Luc Van Schoor

Tijdens deze 3-maandelijke periode werden er in totaal 2522 waarnemingen ingevoerd door 139 waarnemers/sters. Elke bijdrage, hoe miniem ook, kan een nuttige aanvulling zijn bij de soortgegevens. We zijn dan ook iedere vogelliefhebber dankbaar voor het invoeren van zijn/haar waarnemingen.

Het valt trouwens op dat het aantal waarnemers binnen onze regio duidelijk toeneemt.

Koplopers in het aantal ingezonden waarnemingen waren: Danny Jonckheere (338 wn) voornamelijk in de Hobokense Polder en omstreken, Wouter Van Assche (230 wn) zowat in de ganse ARDEA regio en Jos Simons (223 wn) vooral in Groen Neerland en Hobokense Polder.

Het weer

De lente van 2015 was abnormaal zonnig. De eerste helft van mei was vrij warm door de zuidelijke luchtstroming waardoor de temperatuur opliep van 20 tot 25°C.

De tweede helft van mei was ietwat aan de koele kant. In juni werden koelere perioden afgewisseld door zeer warme dagen. Het was een vrij droge en zonnige maand met ongeveer de helft van de normale neerslag. Ze eindigde zeer warm met de aanvoer van tropische luchtstromingen.

Wespandief - Foto: Danny VG

De maand juli kende een grillig temperatuurverloop. Als we kijken naar de gemiddelde temperatuur, neerslag en zon, was de maand niet zo bijzonder. De verschillen binnen de maand waren echter groot. Zo begon juli met een heuse hittegolf (30 juni t/m 5 juli tot max 35°C). Het midden van de maand was wisselvallig maar vrij warm en ze eindigde nat, windrijk en fris met een heuse storm op 25 juli.

Soortenbespreking

Er werden op “waarnemingen.be” voor de opgegeven periode

gegevens van 120 vogelsoorten ingevoerd, exoten inbegrepen. In dit verslag worden alleen de voornaamste soorten en gegevens besproken. Gezien de eerste resultaten van het regionaal uilenonderzoek in 2015 nog in verwerking zijn, wordt het verslag hiervan op latere datum ingevoerd op de ARDEA website en in Polder.blad.

Op 9/5 dreven er 2 **roodhalsfuten** op de Schelde, ter hoogte van HP. Even later werden ze terug opgemerkt vanop Hoboken Veer. Jammer genoeg ontbreken foto's om deze waarneming te staven (JB, niet beoordeelde waarneming).

De **grote zilverreiger** was een schaarse gast met slechts 2 ingevoerde waarnemingen op 4 en 28 juli met telkens 1 adulte vogel op het Broekskot in Hobokense Polder (DJ, AW).

Op 17/6 vloog een **purperreiger** in NO richting ter hoogte van de Boomsesteenweg/Wilrijk (SVB, niet beoordeelde waarneming). Dit is wel een late datum voor deze schaarse doortrekker.

Op 22/5 vloog een **zwarte ooievaar** hoog thermiekend en afglijdend rich-

Kleine plevier - Foto: Julien Dua

ting oost over het centrum van Hove (SVB). Deze schuwe broedvogel van uitgestrekte bosgebieden - bij ons in Ardennen en Oostkantons - is een schaarse doortrekker in mei en in augustus.

De vier waarnemingen met in totaal 6 **ooievaars** situeren zich tot medio mei en medio juni. Het betreft telkens 1 of 2 exemplaren die overvlogen in NW tot W richting (WVA, BM, SL, LJ).

Alle 24 ingebrachte waarnemingen van **lepelaar** betreffen vogels die, al dan niet met juvenielen, na het broedseizoen op zoek zijn naar geschikte foerageergebieden. In onze regio waren ze uitsluitend te zien in de Hobokense Polder (Broekskot) met 1 tot 4 ex. Op 28 juli waren daar een koppel met 2 juveniele vogels present. (DJ, GB, AVL, PB, KDK, PBa, MM, MT, CV, AW).

De Verrebroekse Plassen in Kieldrecht is de dichtsbijgelegen broedplaats en, samen met De Blankaart (West-Vlaanderen), de enige in België. Een geringde vogel met rode en witte ringen in de Hobokense Polder op 4/7 was mogelijk afkomstig van de kolonie Middelpaten/Veerse Meer (Zeeland).

De lepelaar is als schaarse broedvogel, na jaren van achteruitgang of stabiliteit, gelukkig in aantal toegenomen. Dat is zeker het geval in Nederland en in mindere mate ook in Vlaanderen.

Dat vertaalt zich ook, na het broedseizoen, in een frekwenter aanwezigheid van vogels op geschikte foegareerplaatsen zoals de Hobokense Polder.

Tussen 11/5 en 28/7 werden een 15-tal waarnemingen van **wespendief** ingevoerd. De meeste betreffen doortrekkende vogels, behalve drie waarnemingen, in juni en juli, die mogelijk duiden op een broedgeval in Hove/Boechout (domein Moretus ?), en één op 12/7 waarbij een geplunderd wespennest werd aangetroffen op Fort 7 te Wilrijk (VDS).

Op 6/6 vloog een **visarend** thermiek over Moretusburg/Hoboken (JP). Deze vogel werd eerder in Rupelmonde opgemerkt.

In de ARDEA regio is het geschikt broedbiotoop voor de **kleine plevier** zo goed als afwezig.

Daarom valt zijn aanwezigheid op het gekend "stelt" plasje bij de Lintsesteenweg (grens Hove/Lint) in het oog. 1 mannetje was daar present van begin mei en op 28 mei - gelet op de bijgevoegde foto's - zelfs een mannetje en wijfje (JD). Op 3 juli werd een paar kleine plevier met 3 jongen gezien op het Industrierrein Umicore/Hoboken (KDK).

Tijdens de ARDEA vogeltoer op 2 mei, vlogen er 2 **regenwulpen** richting NO over het Cleydaalhof te Aartselaar (LS, LVS).

De enige 2 **groenpootruiters** werden op 9/5 en 25/5 gezien en gefotografeerd langs een plasje nabij de Lintsesteenweg, grens Hove-Lint (SVB).

Sinds het begin van de eeuwwisseling groeit het aantal **zwartkopmeeuwen** in onze regio aan. In het Antwerpse havengebied broeden de laatste jaren 1000 paren, meestal in gemengde kolonies met kokmeeuw. Het merendeel van de 25 ingevoerde waarnemingen, van 1 tot 4 ex., betreffen overvliegende en soms pleisterende vogels in en rond de Scheldevallei. Maar ook elders in de regio, zoals in Edegem en Hove, worden er regelmatig enkele van deze mooie meeuwen waargenomen (LJ, BM, LSc, WVA, GD, TV, DC, PH, AW, LVS).

Het is koffiedik kijken hoeveel broedparen van de **ijsvogel** in onze regio voorkomen. Het is duidelijk dat deze exotisch gekleurde viseter het goed doet, getuige daarvan een 15-tal waarnemingen in de Hobokense Polder, de Forten 5, 6, 7 en 8, Campus 3-Eiken te Wilrijk en Schoonselhof. In de HP noteerden we 2 broedparen (BM) en minimum 1 in Fort 7 - Schoonselhof (AW).

We schatten de totale populatie voor de ARDEA regio voorzichtig op 10 à 12 broedparen.

Zoals geweten verzorgen ijsvogels meestal 2 broedsels per jaar. Als gevolg van een aantal zachte winters groeit de populatie duidelijk aan met een toenemend aantal juveniele vogels (eigen commentaar).

Een adulte **zwarte specht** werd op 14/6 en 20/6 meermaals gehoord en 2 x gezien op Fort 7 te Wilrijk (AW). Deze grootste Europese specht zwerft na het broedseizoen wel eens uit op zoek naar geschikte foegareergebieden. Daardoor werd hij gedurende de voorbije jaren ook meermaals in de Hobokense Polder aangetroffen.

Er zijn aanwijzingen van 2 mogelijke territoria van **grote gele kwikstaart** in de ARDEA regio.

Van begin mei tot half juni werden in en nabij Fort 6 te Wilrijk regelmatig adulte, ook roepende vogels waargenomen (TV, SB, JE, WVA). Een tweede mogelijk territorium bevond zich in en nabij het Waterzuiverings-

Orpheusspotvogel - Foto: Chris Steeman

station langs de Lintsesteenweg te Hove (JD).

Van een derde mogelijke broedplaats, de slotgracht langs het kasteel Cleydael te Hemiksem, werden er deze lente geen waarnemingen ingevoegd. Het is mogelijk dat op deze plaats een potentieel broedpaar werd verstoord door tijdelijke restauratiewerken aan het kasteel (LVS). Deze schaarse broedvogel verdient alleszins verdere aandacht in onze ARDEA regio.

Het is duidelijk dat het de **nachttegaal** niet voor de wind gaat. De stelselmatige achteruitgang van onze zomerse meesterzanger is een vaststaand feit, dat zich ook weerspiegelt in zijn aanwezigheid in de Hobokense Polder (DJ, AVL, PC, LSi, JC, WM, WL). De HP is trouwens het enige gebied binnen de ARDEA regio waar hij in 2015 nog voorkomt, met waarschijnlijk slechts 2 broedparen. We kunnen ons afvragen of deze neerwaardse trend nog te stoppen is.

De Hobokense Polder is het enige gebied in de streek waar **Cetti's zanger** voorkomt. De 7 waarnemingen gespreid over de periode mei-juni wijzen op de aanwezigheid van 2 broedparen, namelijk ter hoogte van de Ruitersplas en in het gebied van de Acérie (DJ en BM). Deze beide territoria werden vorige jaren meermaals als habitat gekozen door deze kritische soort.

Dé waarneming van deze periode was ongetwijfeld die van de zingende **Orpheusspotvogel** in Groen Neerland/Wilrijk ontdekt op 20/5 door Robin Vermeylen. Deze vondst bracht vanzelfsprekend een hele rits waarnemers op de been, getuige daarvan de 67 ingevoerde waarnemingen tot 31/5. Het werkelijk aantal waarnemers was wellicht het drievoudige. De vogel was meestal goed te lokaliseren door zijn typische zang. Hij liet zich ook regelmatig bekijken vanaf het fietspad, maar zelden langer dan enkele tientallen seconden - telkens zingend vanop een zangpost in een topje van één of meerdere struiken. Uit een veelheid van waarnemers vermelden we alleen diegenen die geregeld binnen de ARDEA regio waarnemingen

Wielewaal - Foto: Cor Fikkert

invoeren: (MM, SB, PB, PH, JP, JE, WVA, SVB, AS, JB, PC, WL, JS, MH, JVR, LSi).

De Orpheusspotvogel is de Zuid-Europese vervanger van onze spotvogel. Hij lijkt trouwens erg op onze bekende spotvogel, met wie het jammer genoeg een stuk minder goed gaat.

Sinds de eeuwwisseling blijven er steeds meer en meer vogels in Vlaanderen en Nederland hangen. Het gaat meestal om ongepaarde zingende mannetjes, zoals in Groen Neerland, maar er zijn ondertussen al meerdere broedgevallen vastgesteld in Vlaanderen en Nederland. De noordwaardse opmars gaat hoogstwaarschijnlijk samen met de klimaatsverandering. In Wallonië is de Orpheusspotvogel met ruim 2000 territoria bepaald geen zeldzame broedvogel.

In een vorig vogelverslag van mei/juni 2014 vroeg ik me nog af of de **grauwe vliegenvanger**, buiten Aartselaar, nog elders in de regio als broedvogel voorkomt. Dit jaar werd die vraag positief beantwoord door waarnemingen van 2 broedgevallen. Het broedpaar van de Groenenhoek te Aartselaar was weer present op dezelfde plaats als vorig jaar. Er werd duidelijk balts en zelfs paring waargenomen en rond half mei werden van beide ouder-vogels foto's gemaakt (PB, JP, WVS, WVG). Op 17/5 ontdekte WVD een nest met legsel in Hove. De bijgevoegde

commentaar was duidelijk met een kritische opmerking: "5 eieren tegen muur inkomhal. Na meer dan 15 jaar terug. Joepie ! Maar hoe lang? Onze beschermde gaaien en eksters roven na maximum 5 dagen alle nesten". 2 dagen later klonk het spijtig verdikt "Joepie ! nest met 5 eieren na 2 dagen vernield door onze overbevolkte zangvogels, eksters en gaaien". Het is aannemelijk dat de achteruitgang van deze gevoelige en kwetsbare soort mede te wijten is aan predatie van voornoemde vogels (persoonlijke commentaar).

Voor **wielewaal** werden tussen begin mei en begin juni 6 waarnemingen ingevoerd. Die van Kasteel "Den Brandt" en grensgebied Hove-Lint van begin mei, betreffen zo goed als zeker doortrekkers.

De 2 waarnemingen van respectievelijk 21/5 en 27/5 op Fort 6 (SB) en Groen Neerland (RL) in Wilrijk, roepen vragen op omtrent een mogelijk broedgeval in de streek. De waarnemingen van 5/6 in de HP (WM) met een hevig zingend mannetje en een koppel dat een sperwer verjoeg, wijzen op een waarschijnlijk broedgeval. De wielewaal is in onze streken een schaarse zomervogel geworden. De vraag blijft of het dieptepunt in zijn voorkomen als broedvogel al dan niet is bereikt.

Steven Van den Bussche maakte volgende kanttekening bij de waarneming van wielewaal op 11/5 aan

de grens Hove/Lint "prachtige waarneming ! pikte hem al van ver op en dacht meteen aan wielewaal door de lange vleugels, de ietwat golvende vlucht en de erg slanke vorm. Wanneer hij dichterbij kwam, zag ik de rode snavel en de groene rug. Uiteindelijk vloog hij erg laag en vlak over mijn hoofd.

Er werden in juli in totaal 9 overvliegende **sijsen** waargenomen, waarvan een groepje van 5 in Edegem en Hove (LJ, SVB). De sijs is een zeer mobiele soort. Vroeg broedende koppels trekken vanuit Scandinavië (of Nederland ?) vaak al vanaf mei/juni met hun jongen zuidwaarts en kunnen daarom reeds in juli/augustus in Vlaanderen worden waargenomen.

Van half juni tot half juli werden er regelmatig **kruisbekken** opgemerkt. Meestal ging het om 1 à 3 overvliegende vogels, maar op 16/6 vlogen er rond de middag 2 groepjes hoog over Moretusburg/Hoboken, eerst een groepje van 11 ex. NO en een half uurtje later zelfs een groep van 31 ex richting West (JP, LJ, WVA). Kruisbekken broeden meestal zeer vroeg in het voorjaar, bij ons voornamelijk in de Kempense naaldbossen, waar ze in kleine aantallen nestelen. Na het broedseizoen zwerven ze uit naar gebieden met voldoende voedsel; lees sparren, lorken en dennenzaden.

De **appelvink** is in Vlaanderen een vrij schaarse broedvogel in parkgebieden en loofbossen met oude boomgaarden. In Antwerpen blijkt de soort vrijwel verdwenen als broedvogel. De appelvink is een vrij schuwe en onopvallende vogel die in onze streken meestal op trek of tijdens omzwervingen opduikt.

De zes lentewaarnemingen zijn daarom het vermelden waard. 1 ex ter plaatse op 23/5 bij UZA Edegem en 2 ex overvliegend richting zuid nabij Fort 6 Wilrijk (WVA). Op 24/5 2 ex waargenomen nabij UIA Wilrijk (SVB) en op 5/6 1 ex overvliegend langs de westkant van Fort 6 (JE). Vermelden we ook nog een groepje van 8 ex in Mortsel, wat de vraag oproept of er ergens in de buurt een geslaagd broedgeval was. (SB)

Poëtische gekleurde commentaar bij het waarnemen van 2 overvliegende appelvinken in Wilrijk op 23/5 door Wouter Van Assche: "Gelukkig viel mijn oog er op, zoniet had ik ze niet gezien nu ze zich geruisloos door het zwerk boorden".

Onzekere waarnemingen

Onder onzekere waarnemingen valt zeker deze van **slangenarend** op 14/6 nabij de Craeybeckxtunnel te Antwerpen (JB) met bijhorende beschrijving: "Net voor het ingaan van de Craeybeckxtunnel, grote roofvogel, relatief laag overvliegend, achtervolgd door kraai. Veel groter dan buizerd, geheel lichte onderzijde, donkerbruine kop, lange vingers. Alleen met blote oog kunnen zien vanuit rijdende wagen."

Een mogelijke **zwarte wouw** vloog op 24/6 vrij laag (vooral zwevend) over de wijk Koornbloem/Wilrijk richting Oost Antwerpen (Berchem). Daarbij werd hij aangevallen door 3 krijsende zilvermeeuwen. Waarneming met het blote oog: van achterzijde gezien een stuk groter dan buizerd met langere vleugels en staart. Spijtig genoeg te laat om met kijker nog opgepikt te worden (LVS).

Waarnemers

AS Anna Schneider
AVL André Van Langenhove
AW Arthus Wuyts

BM Bert Mertens
CV Chris Verbruggen
DC Dirk Colin
DJ Danny Jonckheere
GB Guy Borremans
GD Gerald Driessen
JB Jozef Bafort
JE Joris Elst
JP Joachim Pintens
JS Jos Simons
JVR Joris Van Reusel
KDK Kris De Keersmaecker
LJ Leo Janssen
LS Luk Smets
LSc Louis Schramme
LSi Lieven Simons
LVS Luc Van Schoor
MH Marc Hofman
MM Maarten Mortier
MT Mark Thielemans
PB Pierre Blockx
PBa Peter Bastiaensen
PC Peter Ceulemans
PH Peter Hofman
PP Pieter Partoens
PV Pieter Vervloet
SB Stijn Baeten
SL Sebastien Leys
SVB Steven Van den Bussche
TV Tim Vochten
VPS Veerle De Saedeleer
WL Wim Lambrechts
WM Wim Mertens
WVA Wouter Van Assche
WVD Wim Van Deynze
WVG Wouter Van Gasse
WVS Wout Vande Sompele

Appelvink - Foto: Julien Dua